

Från jord till bord

Ett ämnesövergripande MIK-projekt

Ett projekt som tränar eleverna i medie- och informationskunnighet och svarar mot centrala mål som de ska träna på i hem- och konsumentkunskap, geografi och svenska.

Projektet kan ledas av skolbibliotekarie eller lärare

Årskurs 7 - 9

Om Statens medieråd

Statens medieråd är en expertmyndighet med uppdrag att verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. Myndighetens arbete är inriktat på att ta in, tolka och sprida forskning om barns och ungas mediesituation, att producera informations- och undervisningsmaterial i medie- och informationskunnighet (MIK) för skolor, bibliotek, föräldrar och andra vuxna i barn- och ungas närhet, samt att fastställa åldersgränser för biofilm.

Vem säger vad och varför?

Vår världsbild formas till stor del av medier. Från det att vi vaknar tills dess att vi somnar omges vi av information och budskap i form av text, ljud och bild – ansikte mot ansikte, i mobilen, via nätet, på tv, i sociala medier, på radio och i tidningar. Omfattningen och snabbheten har gjort att kraven på både vuxnas och barns förmågor att både välja och välja bort information har ökat. För att kunna göra medvetna val behöver vi kunna finna, analysera och kritiskt värdera information. För att kunna påverka och göra våra röster hörda behöver vi äga förmågan att skapa eget innehåll i olika medier. Att vara medie- och informationskunnig har i dagens samhälle blivit en nyckelkompetens och en demokratisk rättighet.

Vill du veta mer om MIK?

Medie- och informationskunnighet (MIK) handlar bland annat om att kunna hitta, analysera och kritiskt värdera information samt att förstå mediernas roll i samhället. På Statens medieråds webbplats kan du lära dig mer om MIK-begreppet. Här finns fakta om exempelvis källkritik, informationssökning, juridik och vad som gäller online. Under fliken **”Lär om medier”** (före detta **”MIK-rummet”**) finns texter som har koppling till läroplanen och tillhandahåller arbets- och diskussionsmaterial för lärare på grundskola, gymnasium, bibliotekarier samt föräldrar.

E-utbildning för arbetslaget

I Lär om medier finns en e-utbildning i flera delar som heter **”MIK för mig”**. Den riktar sig till lärare/skolbibliotekarier, elever på högstadiet och gymnasiet samt folkbibliotekarier. Utbildningen tar som kortast ca 2 timmar att genomföra och kan med fördel göras i arbetslaget. Teman som tas upp i relation till det förändrade medielandskapet är: vinklade budskap, sociala relationer, skolan samt vår demokrati. Utbildningen innehåller även en separat del som riktar sig direkt till eleverna.

”Från jord till bord – ett ämnesöverskridande MIK-projekt”

Den här handledningen har tagits fram efter ett upplägg från Sofia Malmberg, författare och skolbibliotekarie på Adolf Fredriks musikklasser i Stockholm.

statensmedierad.se

Projektbeskrivning

Projektet är ämnesöverskridande och svarar mot de centrala mål, kunskapskrav och förmågor som eleverna, enligt Lgr11, ska träna på i hem- och konsumentkunskap, geografi och svenska. Eleverna ska följa en enskild vara eller produkt från produktion eller odling till färdig vara hos konsumenten. Varan eller produkten ska produceras eller odlas i ett utvecklingsland. Eleverna ska anta ett miljömässigt hållbarhetsperspektiv där de även inkluderar odlarnas eller tillverkarnas arbetsmiljö och livssituation. Uppgiften är att följa produkten från jord till bord via odlingsvillkor, användning av konstgödsel, miljöpåverkan, transporter, förpackning och försäljningsvillkor till färdig vara i butik.

Syfte

Elevernas uppgift blir att följa ett livsmedel eller livsmedelsprodukt från jord till bord, ur ett miljömässigt och etiskt hållbarhetsperspektiv. De ska resonera kring vilka alternativa metoder och transportmöjligheter det finns och vilka möjligheter de själva har att genom t.ex. köp och opinionsbildande påverka produktionen. De ska även reflektera kring vilka möjligheter det finns att återvinna förpackningsmaterialet till den vara de fått och om det är möjligt där de bor. Projektets syfte är att träna eleverna i källkritiskt tänkande utifrån begreppet medie- och informationskunnighet, utgångspunkt tas i undervisningen i hem- och konsumentkunskap, geografi och svenska.

Genomförande

Lektionspassen omfattar:

1. Introduktion till projektet och dess bedömningskriterier
2. Genomgång i geografi om u-länders matproduktion och ekologiska och etiska aspekter på det.
3. Genomgång i hemkunskap om livsmedlens väg till konsumenten och miljömärkning.
4. Genomgång i svenska (med stöd av skolbibliotekarien) om informationsökning, källkritik, rapportskrivande, presentationsteknik och intervjuteknik
5. Rapportskrivande
6. Förberedelse för muntlig redovisning
7. Genomförande av muntlig redovisning

Projektet genomförs som ett ämnesövergripande samarbete mellan lärarna i hem- och konsumentkunskap, geografi och svenska.

Hur mycket tid som behöver ägnas åt vardera moment varierar beroende på klassens sammansättning och vana vid att arbeta med egna rapporter och projekt. De berörda lärarna avgör själva hur mycket lektionstid som behövs för handledning, rapportskrivande och informationssökning samt hur mycket som kan överlåtas att skötas som hemuppgift.

Lärarna bör vara så samspelade med varandra att eleverna ska kunna vända sig till samtliga berörda lärare för att få svar på sina frågor kring projektets innehåll och genomförande. Det är högst önskvärt att samtliga pedagoger löser det praktiskt så att de kan närvara vid varandras lektionspass när projektet drivs för första gången. Detta för att pedagogerna ska få samma underlag som eleverna i det fortsatta arbetet. Om lärarna kan knyta an till och fördjupa diskussionen i undervisningen över tid, även efter att projektet avslutas, ökar elevernas förutsättningar för en ökad måluppfyllelse.

En stor fördel är att involvera bibliotekarien om projektet så att hen kan handleda eleverna i deras sökande efter information. Bibliotekarien kan även vara till stöd för lärarna när de förbereder sig inför föreläsningar och handledning av eleverna.

Eleverna kommer under projektet att få arbeta i par för att få en naturlig samarbetspartner att diskutera med, som komplement till lärarnas handledning

Lgr11 lyfter fram entreprenörskapet som en viktig del i att göra utbildningen angelägen för eleverna och ge undervisningen en naturlig koppling till verkligheten utanför skolan. Om eleverna upplever att det de producerar inte bara är en skrivbordsprodukt utan faktiskt spelar roll och syns utåt kommer många av dem att anstränga sig lite extra. Finns det möjlighet att engagera organisationer eller företag i elevernas närmiljö i projektet? Kan elevernas arbeten ställas ut i den lokala matbutiken i anslutning till den vara som har granskats? Finns det möjlighet att publicera elevernas arbete i digital form så att de blir tillgängliga för familj, vänner och andra?

Bedömningsunderlag:

En bedömningsmall finns som kopieringsunderlag, och den kan givetvis omarbetas så att den passar klassen och lärarna bättre.

Som bedömningsunderlag räknas:

- Den skriftliga rapporten
- Den muntliga redovisningen
- Löpande under arbetets gång.

Variation:

- Låt eleverna arbeta i grupp. Då går arbetet snabbare och de kan diskutera mera, men risken för snålskjutsåkande elever ökar förstås.
- Minska skrivdelen, men höj kraven på en skriftligare presentation med bilder och text i presentationsprogram, t ex PowerPoint. Den går också bra att redovisa för familj och vänner.
- Ta bort skrivdelen och använd bara den muntliga redovisningen som kunskapspresentation och bedömningsunderlag.
- Låt redovisningarna ske i mindre grupper med efterföljande diskussion, på samma sätt som i nationella provet i svenska i åk 9. Då kan du använda instruktioner och mallar därifrån och eleverna får öva på momentet. Här finns information: <http://www.natprov.nordiska.uu.se/provochbedomningsstod/arskurs9/infoak9/>
- Ett förslag är att i helklass utarbeta syfte och frågeställningar tillsammans, men en ambitiös klass kan göra det själva, eller med olika grad av handledning.
- En mall till rapporten finns i materialet, men svårighetsgraden höjs om eleverna själva ska strukturera och välja underrubriker.
- Förenkla informationssökningsprocessen genom att leta upp källorna åt eleverna, helt eller delvis. Där sparas mycket tid, men samtidigt får eleverna inte öva på informationssökning och källkritik. Tips på källor finns i länksamlingen.
- I hemkunskap kan eleverna tillsammans få presentera en meny där miljömässigt dåliga alternativ bytts ut mot bättre.

Lektionsplanering

Pass 1: Introduktion

Pedagog: Valfri

Grupp: Helklass

Eleverna informeras om projektets upplägg, innehåll och tidsplan. Bedömningsmallen introduceras.

Eleverna indelas i grupper om två och två och får innan lektionen är slut välja en vara eller produkt som de vill arbeta med. Genom att redan nu bli indelade i par och välja vara kan de påbörja diskussionen och skapa tankekartor. Tankekartorna fylls på under projektets gång. De bör dock inte påbörja rapportskrivandet förrän de tagit del av föreläsningarna och fått instruktioner gällande intervju och rapportskrivning.

Förslag på varor och produkter

- Jasminris
- Olivolja
- Palmolja (finns i t ex margarin, köpta kakor)
- Tigerräkor
- Nötkött från Brasilien
- Fläskkött från Danmark
- Tomater från Holland
- Tonfisk
- Bananer
- Choklad
- Soja, t ex från sojamjolk
- Popcorn
- Kaffe
- Te
- Jordnötter
- Quinoa

Pass 2-3: Odlings- och produktionsförhållanden i utvecklingsländer

Pedagog: Lärare i geografi

Grupp: Helklass

Läraren föreläser om odlings- och produktionsförhållanden i utvecklingsländerna.

Vilken typ av varor odlas och produceras samt under vilka ekonomiska och sociala förutsättningar sker det? Vilka möjligheter har odlaren att påverka användning av bekämpningsmedel och konstgödsel? Vad har användandet av dessa produkter för påverkan på närmiljön och människor som hanterar den, såväl på kort som på lång sikt? Vad beror klimatförändringar på och vilka konsekvenser får de för människan, samhället och miljön? Finns det förnybara energitillgångar såsom sol- och vindenergi samt alternativa drivmedel som kan användas? Hur påverkar ev. intressekonflikter tillgången till vatten och odlingsbar mark? Vilka samband kan spåras mellan fattigdom och ohälsa till faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser?

Under vilka förhållanden produceras varor i fabriker och arbete utlagt på entreprenad? Vid både odling och produktion bör förhållanden som arbetstid, möjlighet till semester, sjukersättning, anställningstrygghet, arbetsmiljö, löneförhållanden och förekomsten av barnarbete tas upp. Finns det andra försörjningsmöjligheter för familjerna om barn får gå i skola istället för att behöva arbeta? Hur ser levnadsförhållandena ut i stort i produktionsländerna?

Här kan gärna film visas, sök hos din AV-central. Det finns flera svenskproducerade inom området eller delar av området.

Avsluta varje del eller lektionspass med att eleverna i sina par får anteckna det viktigaste från dagens genomgång, vilket de sedan kan infoga i rapportens inledning.

Pass 4-5: Från produktionsled till butik

Pedagog: Lärare i hem- och konsumentkunskap

Grupp: Helklass

Läraren tar upp: Vad händer med varan när den lämnar odlaren respektive fabriken? Vilka led tar vid och hur sker transporten – såväl den långväga samt den inom landet till lager, butik och hem till konsument? Vilken miljöpåverkan har olika transporter och hur påverkar det på kort och lång sikt människors hälsa? Finns det alternativa transportmedel? Hur förpackas produkten och vilken miljöpåverkan har emballaget? Vilket emballage behövs och finns det alternativa sätt att förpacka varan på?

Vad kan vi som konsument göra för val? Vilka märkningar finns idag som kontrollerar t.ex. miljöpåverkan och produktionsförhållanden (Krav, EU-blomman, Rättvisemärkning etc) och vilka står bakom dem? Hur kan vi kontrollera om ett företag t.ex. använder sig av

barnarbetare eller har rimliga arbetsvillkor hos sina underleverantörer i produktionsländerna? Hur kan vi som konsumenter påverka miljö och levnadsförhållanden i produktionsländerna?

Hur påverkar våra ställningstaganden vid val av varor och tjänster ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet?

Här kan gärna film visas, sök hos din AV-central. Det finns flera svenskproducerade.

Låt slutligen eleverna i sina par få anteckna det viktigaste från dagens genomgång, vilket de sedan kan infoga i rapportens inledning.

Pass 6: Ekologiskt och rättvisemärkt som tvistefråga

Pedagog: Lärare i hem- och konsumentkunskap

Grupp: Helklass

Läraren tar upp och diskuterar: Vilka intressegrupper finns det gällande ekologisk odling och produktion samt olika rättvisekrav? Vilka är aktörernas drivkrafter? Vilka är deras argument och vilken typ av kanaler använder de för att nå ut med sitt budskap? Hur ser de ekonomiska styrkeförhållandena mellan dessa aktörer ut? Här avses framför allt multinationella bolag som med komplicerade avtal låser fast odlare i användandet av företagets bekämpningsmedel. Hur ser debatten kring ekologisk odling ut i konsumtionsländerna? Vilka argument tas upp i debatten gällande rättvisemärkning och arbetsförhållanden för odlare och producenter? Vilken typ av källor finns att tillgå och vilka källkritiska aspekter bör man ta hänsyn till? Finns det några vetenskapliga belegg för någon av teserna?

Här kan gärna film visas, sök hos din AV-central. Det finns flera svenskproducerade. I länksamlingen finns också några tips.

Pass 7: Intervju

Pedagog: Lärare i svenska

Grupp: Helklass

Eleverna får i uppgift att intervjua någon inom transport- eller butiksled alternativt ansvarig på ett företag om hur de agerar i frågor som arbets- och produktionsförhållanden i de produktionsländer där de har verksamhet/underleverantörer. Hur säkerställer de att åtgärder vidtas för att försäkra att deras produktion tar miljömässigt och socialt ansvar? Vilka möjligheter har konsumenterna att kontrollera detta?

Det är av stor vikt att eleverna intar ett källkritiskt perspektiv när de utformar sina frågeställningar. Eleverna får innan intervjun grundläggande instruktioner i hur man förbereder och bygger upp en intervju samt hur man formulerar frågor som fokuserar på det man vill ta reda på. Intervjun ska sedan på ett naturligt sätt integreras i elevernas rapport.

Pass 8: Rapportskrivande

Pedagog: Lärare i svenska

Grupp: Helklass

Läraren introducerar eleverna i hur en analyserande och utredande rapport bör disponeras. Det finns en mall som kopieringsunderlag, men svårighetsgraden höjs om eleverna ska få strukturera sina rapporter själva. Vilka element bör finnas med, i vilken ordning och hur anpassas språket till den tänkta målgruppen? Hur bör text och bild samspela på ett lämpligt sätt? Utgångspunkten är att eleverna redigerar texten på dator för att få en så tilltalande och läsbar skrivprodukt som möjligt. Eleverna instrueras i och uppmanas att använda den språkbehandlingshjälp som finns i det ordbehandlingsprogram de använder.

I samband med rapportskrivningen kommer eleverna att kunna använda sig av de föreläsningar som de fått inom de olika ämnena och den tankekarta de skapat bör ligga till grund för skrivandet. Eleverna kommer också att behöva söka information på egen hand i böcker, tidningar, tidskrifter och på internet. Eleverna bör få tips om lämpliga myndigheter och aktörer som kan ha användbar information (finns i länksamlingen). Här är skolbibliotekarien vara till stor hjälp för att hitta lämpliga källor och för att föra ett fortgående källkritiskt resonemang kring befintliga källor.

Eleverna bör få en påminnelse om hur de skriver en korrekt källhänvisning, korrekta citat och hur de kan föra ett resonemang kring tillförlitligheten hos de källor de använt. Detta finns i de flesta läromedel i svenska, eller se i länksamlingen.

Pass 9: Rapportskrivande Pedagog: Valfri

OBS! I materialet inledning finns tips på hur projektet och rapporten kan läggas på olika svårighetsgrad beroende på elevernas nivå och tid till förfogande.

Pass 10: Förberedelse till muntlig presentation

Pedagog: Lärare i svenska

Grupp: Helklass

Eleverna får en instruktion eller påminnelse om vad som ska tänkas på inför en muntlig presentation. Mycket material finns via nationella proven i svenska, se länkar i länksamlingen.

Pass 11: Muntlig presentation

Pedagog: Alla

Grupp: Helklass

Eleverna gör en muntlig presentation av vad de kommit fram till för klasskamraterna. I samband med den muntliga redovisningen lämnas även rapporten in. Samtliga undervisande lärare i hem- och konsumentkunskap, geografi och svenska närvarar vid redovisningen.

Offentliggörande av rapporten

Nu är det dags att offentliggöra rapporten på nätet så att elevernas respektive familjer och vänner kan ta del av den, men även andra intresserade. Om ett samarbete avtalats med närliggande butik tar eleverna kontakt med butiksledningen och avtalar om att få komma och sätta upp rapporten vid den aktuella varan som eleverna granskat. Kan butiken uppmärksamma rapporten i sina kanaler såsom webbsida, Facebooksida, nyhetsblad etc? Vill det företag som ställt upp på intervju uppmärksamma rapporten i sina kanaler? Det här är ett utmärkt sätt att uppmärksamma elevernas arbete och för skolan att synas i ett positivt sammanhang.

Ytterligare projektexempel kring medie- och informationskunnighet finns att läsa i boken "Bibliotekarien som medpedagog" (BTJ, 2014) av Sofia Malmberg och Teo Graner.

Förankring i kursernas styrdokument

Relevans för ämnet hem- och konsumentkunskap

Inom ämnet hem- och konsumentkunskap berör projektet två rubriker i det centrala innehållet: *Konsumtion och ekonomi* samt *Miljö och livsstil*.

Inom rubriken *Konsumtion och ekonomi* berör projektet följande avsnitt:

- Reklamens och mediernas påverkan på individers och grupperas konsumtionsvanor.
- Ställningstaganden vid val av varor och tjänster, till exempel vid inköp av kläder, livsmedel och resor utifrån perspektiven ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Inom rubriken *Miljö och livsstil* berör projektet följande avsnitt:

- Hur livsmedel och andra varor produceras och transporteras och hur de påverkar miljö och hälsa.

I kunskapskraven för ämnet hem- och konsumentkunskap nämns att eleverna ska kunna ge "utvecklade motiveringar till sina val med hänsyn till aspekterna hälsa, ekonomi och miljö." De ska även kunna "föra utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang kring konsekvenserna av olika konsumtionsval och handlingar i hemmet utifrån frågor som rör en hållbar social, ekonomisk och ekologisk utveckling."

I de förmågor som kopplas till ämnet hem- och konsumentkunskap nämns nedanstående, för projektet relevanta, förmågor:

- Värdera val och handlingar i hemmet och som konsument samt utifrån perspektivet hållbar utveckling.

Relevans för ämnet geografi

Inom ämnet geografi berör projektet två rubriker i det centrala innehållet: *Livsmiljöer och Miljö, människor och hållbarhetsfrågor*.

Inom rubriken *Livsmiljöer* berör projektet följande avsnitt:

- Klimatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen.
- Var olika varor och tjänster produceras och konsumeras samt hur varor transporteras.

Inom rubriken *Miljö, människor och hållbarhetsfrågor* berör projektet följande avsnitt:

- Intressekonflikter om naturresurser, till exempel om tillgång till vatten och mark.

- Förnybara energitillgångar, till exempel sol- och vindenergi och alternativa drivmedel.
- Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i olika delar av världen.
- Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser.

I kunskapskraven för ämnet geografi nämns att eleverna ska kunna ge ”utvecklade motiveringar till sina val med hänsyn till aspekterna hälsa, ekonomi och miljö.”

De ska även kunna ”föra utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang kring konsekvenserna av olika konsumtionsval och handlingar i hemmet utifrån frågor som rör en hållbar social, ekonomisk och ekologisk utveckling.”

I de förmågor som kopplas till ämnet geografi nämns nedanstående, för projektet relevanta, förmågor:

- Analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen.
- Utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen.
- Värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Relevans för ämnet svenska

Inom ämnet svenska berör projektet i det centrala innehållet i årskurs 7-9:

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.
- Redigering och disposition av texter med hjälp av dator. Olika funktioner för språkbehandling i digitala medier.
- Ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och

mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

Berättande texter och sakprosatexter

- Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar, vetenskapliga texter, arbetsbeskrivningar och blogginlägg. Texternas syften, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tv-serier, teaterföreställningar och webbtexter.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära genom att identifiera nyckelord och föra anteckningar.
- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning på bibliotek och på Internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.
- Hur man citerar och gör källhänvisningar.
- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Från ord till bord länksamling

Länkar till elevernas arbete:

När det gäller varan eller produkten, så är det enklast att använda nätlexikon som ne.se eller Wikipedia (om eleverna är införstådda med riskerna!). Att googla på producentens namn, t ex Nestlé, Gevalia etc. ger också information. Djurskyddsföreningar ger ett annat perspektiv på ägg, mjölk och kött. Miljöföreningar har ofta mycket information.

Information om flera livsmedelsprodukter ur ett miljövänligt perspektiv:

<http://hungrig.nu/?p=13136&m=4250>

Information om flera livsmedelsprodukter ur ett miljövänligt perspektiv:

<http://www.hutiskolan.se/mat.html>

Information om palmolja:

<http://www.livsmedelsforetagen.se/medlem/faktabank/fragor-och-svar-om-palmolja/>

Information från WWF om mats påverkan på miljön:

<http://www.wwf.se/vrt-arbete/ekologiska-fotavtryck/1127697-ekologiska-fotavtryck>

Information om Rättvisemärkt:

<http://fairtrade.se/>

Instruktion/påminnelse om källhänvisningar, citatteknik och källförteckning:

http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.155303!/Menu/article/attachment/attskrivakallfor-teckning.pdf

Information om att vara djurvänlig konsument från Förbundet Djurens rätt:

<http://www.djurensratt.se/vara-fragor/djurvanlig-konsument/livsmedel>

Information om miljömärkning av fisk från WWF:

<http://www.wwf.se/vrt-arbete/hav-och-fiske/ww-fs-fiskguide/miljmrkning-av-fiske/1133529-miljmrkning-av-fiske>

Tabell med miljömärkningar från Konsumentverket, med länkar till samtliga:

<http://www.hallakonsument.se/globalassets/markningstabell-23-juni-2015.pdf>

En portalsajt med information och länkar om förpackningar och återvinning:

<http://www.sopor.nu/>

Länkar till lärarens genomgångar:

Här finns länkar till läromaterial från olika aktörer inom mat och jordbruk. Mycket användbart:

<http://www.hutiskolan.se/laeromedel-a-inspiration.html>

Ett urval från den senaste debatten om ekologisk mats för- och nackdelar, initierad av forskare från Sveriges Lantbruksuniversitet:

<http://www.slu.se/sv/institutioner/ekologi/nyheter/2014/11/debattartikel-med-kritik-mot-ekologisk-odling>

Film om rättvisemärkt från Fairtrade, 4 min:

<https://vimeo.com/73137327>

Tips inför intervju, något avancerad nivå:

<http://intervjuteknik.se/tiotips/>

Tips inför intervju, enklare nivå:

<http://wwwc.aftonbladet.se/amc/stefan/jskola3.html>

Film om miljömärkning, 14 min, att beställa från AV-central

<http://medix.nu/halsa-konsumentkunskap/miljomarkning-vagen-till-en-renare-varld/>

Film om källkritik och plagiat, 14 min, att beställa från AV-central

<http://medix.nu/samhallskunskap/om-kallkritik-internet-och-plagiat/>

Material för källkritik från Medierådet. Längst ner på sidan finns konkreta lektionstips för åk 4-6 och 7-9:

<https://mik.statensmedierad.se/finna-analysera-och-kritiskt-vardera-information/kallkritik>

Webbkurser i källkritik från webbstjärnan.se för åk 7-9 och gymnasiet:

<http://kurs.webbstjarnan.se/kurser/kallkritik/>

Kopieringsunderlag

Bedömningsmall

Från jord till bord åk 7-9

För närmare beskrivningar av betygskriterierna för varje betyg, se respektive kursplan på Skolverkets hemsida.

Ämne	Förmåga:	E	C	A
Ge	Analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen.			
Ge	Utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen.			
Ge,	Värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.			
HK	Värdera val och handlingar i hemmet och som konsument samt utifrån perspektivet hållbar utveckling.			
Sv	Uttrycka sig tydligt och klart med passande språk i en digitalt redigerad text			
Sv	Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.			
Sv	Informationssökning, källkritik, källhänvisningar.			

Läs mer

Sofia Malmberg och Teo Graner: *Bibliotekarien som medpedagog* (BTJ, 2014)
I boken finns ytterligare projektexempel kring medie- och informationskunnighet.

Statens medieråd: *MIK för mig* (högstadiet och gymnasiet)
www.statensmedierad.se/larommedier/mikformigdigitalutbildning.916.html

Statens medieråd: *Kunskapsquiz för elever* (högstadiet och gymnasiet)
www.statensmedierad.se/larommedier/mikformigdigitalutbildning.916.html

Statens medieråd: *MIK för mig* (lärare och bibliotekarier)
MIK för mig är en e-utbildning med diskussionsunderlag för kollegiet innehållande avsnitten "Vinklade budskap" och "Demokrati".
www.statensmedierad.se/larommedier/mikformigdigitalutbildning.916.html

Statens medieråd: *Källkritik – vem, vad varför?* (vuxna, gymnasiet)
Att hitta relevant information har blivit en utmaning för dagens medieanvändare. Samtidigt som vi har tillgång till större mängder information än någonsin tidigare är också mycket av denna information vinklad eller felaktig. Ibland handlar det om omedveten ryktesspridning, ibland om bedräglig marknadsföring och ibland om politiskt motiverad desinformation.
<http://www.statensmedierad.se/larommedier/kallkritikvemvadvarfor.361.html>

Mediekompass: *Joseph Kony 2012*. (Åk 7-9, gymn.)
Uppmaningar om att stoppa den ugandiske krigsherren Kony spreds som en löpeld på Twitter. Nysta i kampanjens upplägg som stöddes av många, men som också fick kritik.
<http://www.mediekompass.se/lektionstips/joseph-kony-2012/>

Mediekompass: *Gymnasieelever lyckades sprida fejkad nyhet*. (Åk 7-9, gymn.)
Gymnasieelever i Filipstad tillverkade själva en runsten och la ut den till försäljning på Blocket. Flera medier berättade om den häpnadsväckande "runstensannonsen" och nyheten som inte stämde fick ett stort genomslag. Diskutera källkritik med utgångspunkt i detta.
www.mediekompass.se/lektionstips/gymnasieelever-lyckades-sprida-fejkad-nyhet/

UR:s *Medialized: Just say yes*. (Gymn.)
<http://www.ur.se/Produkter/164832-Medialized-Just-say-yes>

UR:s *Medialized: Your place or mine?*
Konflikten mellan israeler och palestinier har pågått i nära ett sekel och fördjupas genom att de båda gruppernas medier skildrar konflikten på så olika sätt. Analysera två mediala versioner.
<http://www.ur.se/Produkter/164395-Medialized-Your-place-or-mine>